

มาตรการทางกฎหมายในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรง เกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

ฉัตรชัย ภูเจริญ¹

วันที่รับบทความ: 11 มีนาคม 2568

วันแก้ไขบทความ: 26 มีนาคม 2568

วันตอบรับบทความ: 28 มีนาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาทางกฎหมายมาตรการขยายผลในการพิสูจน์ความผิดฐานสมคบ และการยึดทรัพย์สินในการปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย โดยศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายยาเสพติด มาตรการส่งเสริมบุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูลแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย หลักการต่อรอง คำรับสารภาพ และมาตรการยึดทรัพย์สินเพื่อพิสูจน์ความผิดผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดของประเทศไทยกับต่างประเทศ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 20 คน และการอภิปรายกลุ่ม สันทนาแบบเจาะจง จำนวน 6 คน ในการปรับปรุงแก้ไขประมวลกฎหมายยาเสพติดเพื่อนำไปใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า ประมวลกฎหมายยาเสพติด ยังไม่มีการกำหนดนิยาม “การให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด” ที่ชัดเจนและครอบคลุมไปถึงการยึดทรัพย์สินในคดียาเสพติด รวมทั้งการกำหนดวิธีการขั้นตอนสำหรับการให้ข้อมูลสำคัญในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน และชั้นพิจารณาคดี อีกทั้งยังไม่มี บทบัญญัติให้เจ้าพนักงานต้องถือปฏิบัติเป็นแนวทางเดียวกัน เพื่อคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับ ผู้ต้องหา หรือจำเลย มิให้ถูก เจ้าพนักงานละเลยในการแจ้งข้อกฎหมาย อันเป็นประโยชน์สำหรับการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติด

คำสำคัญ: คดียาเสพติดร้ายแรง; อาชญากรรมยาเสพติด; ความผิดฐานสมคบ; การให้ข้อมูลสำคัญ; การต่อรองคำรับสารภาพ
ประเภทบทความ: บทความวิจัย

¹ พันตำรวจโท, คณะนิติศาสตร์ โรงเรียนนายร้อยตำรวจ

ตำบลสามพราน อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม 73110, ประเทศไทย

ผู้รับผิดชอบบทความ อีเมล: chatchai.rpca@gmail.com

Legal Measures to Expand the Crackdown on Offenders Serious About Drugs According to the Drug Code

Chatchai Phocharoen¹

Received: March 11, 2025

Revised: March 26, 2025

Accepted: March 28, 2025

Abstract

This research article aims to study the legal problems of measures to expand the evidence of collusion and measures to inspect assets to suppress serious drug offenders in Thailand by studying and comparing drug laws, measures to expand the evidence of collusion and measures to inspect assets to prove the guilt of serious drug offenders in Thailand with other countries. The researcher used qualitative research methods, including documentary research, in-depth interviews with 20 experts, and focus group discussion with 6 people, to improve and amend the Narcotics Code for use in suppressing serious drug offenders. Data were analyzed using content analysis. Findings are as follows: The Narcotics Code of 2021 does not yet have a clear definition of “providing important information in drug cases” that covers the seizure of assets in drug cases, including the determination of procedures for providing important information at the arrest, investigation, and trial stages. There is also no provision requiring officers to adhere to the same guidelines to protect the rights of those arrested, suspects, or defendants so that officers do not neglect to inform them of the law that is beneficial for providing important information to expand the suppression of serious drug offenders.

Keywords: Serious Drug Cases; Drug Crimes; Conspiracy; Providing Important Information; Plea Bargaining

Type of Article: Research Article

¹Pol. Lt. Col., Faculty of Law, Royal Police Cadet Academy
Sampran, Nakhon Pathom 73110, Thailand
Corresponding Author Email: chatchai.rpca@gmail.com

บทนำ

ปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาความมั่นคงปลอดภัยของมนุษยชาติ (human security) และเป็นตัวการบ่อนทำลายทรัพยากรบุคคลของชาติ ซึ่งรัฐบาลกำหนดเป็นนโยบายวาระเร่งด่วนและวาระแห่งชาติ (national agenda) (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2558, หน้า 3-4) จากการศึกษาข้อมูลในแต่ละประเทศทั่วโลก มีมาตรการรวมถึงนโยบายต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขมาอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูล World Drug Report 2023 ของสำนักงานว่าด้วยยาเสพติดและอาชญากรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Office on Drugs and Crime--UNODC) พบว่า ในปี พ.ศ. 2564 มีจำนวนประชากรกว่า 296 ล้านคน จากทั่วโลก ในช่วงอายุ 10-64 ปี ที่ติดยาเสพติด ซึ่งคิดเป็น 10% เพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับ 10 ปีที่ผ่านมา นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้ติดยาเสพติดมีแนวโน้มที่จะมีอายุน้อยลงเรื่อย ๆ เด็กและเยาวชนมีการใช้ยาเสพติดมากกว่าผู้ใหญ่ รวมถึงใช้ในปริมาณที่มากกว่า และพบว่ายาเสพติดประเภทสารสังเคราะห์ในกลุ่มแอมเฟตามีน (Amphetamine-Type Stimulants--ATS) โดยเฉพาะเมทแอมเฟตามีน มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นมากในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566)

สำหรับประเทศไทยประสบปัญหาและได้รับผลกระทบจากยาเสพติดที่ก่อตัวและสะสมอย่างยาวนาน รัฐต้องเสียเงินงบประมาณอย่างมหาศาล รวมถึงเจ้าหน้าที่ในการปราบปรามยาเสพติด ซึ่งปัจจุบันรูปแบบและลักษณะการกระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดส่วนใหญ่ มีลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานกันอย่างเป็นระบบ มีเครือข่ายที่มีความซับซ้อน มีผู้บงการหรือสั่งการอยู่เบื้องหลังเป็นองค์กรขนาดใหญ่ และยังมีการประสานงานกันทั้งภายในและภายนอกประเทศ มีผลประโยชน์โดยเฉพาะเงินหรือทรัพย์สินเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างมหาศาล ซึ่งจากสถิติคดียาเสพติดของประเทศไทยมีจำนวนทั้งสิ้น 271,401 คดี โดยจำแนกเป็นการดำเนินคดีข้อหาสมคบและสนับสนุนเพียง 345 คดี หรือคิดเป็นร้อยละ 0.13 ของการดำเนินคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งหมด และมีการยึดทรัพย์สินต่าง ๆ ของขบวนการค้ายาเสพติดไว้ตรวจสอบเบื้องต้น จำนวน 7,082,643,245 บาท (สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2566) แม้ประเทศไทยมีประมวลกฎหมายยาเสพติดและพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความผิดยาเสพติด พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายที่บังคับใช้ในการปราบปรามยาเสพติดที่สำคัญ แต่ยังพบปัญหามาตรการดำเนินคดีความผิดฐานสมคบซึ่งเป็นบัญญัติให้การกระทำในลักษณะตกลงกันเป็นความผิดฐานสมคบ เพื่อให้สามารถขยายผลไปถึงผู้บงการที่เป็นนายทุนหรือตัวการสำคัญมาลงโทษ และมาตรการความร่วมมือในการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปราม รวมถึงมาตรการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการริบทรัพย์สินตามมูลค่าซึ่งมุ่งเน้นการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องหรือได้มาของผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เนื่องจากที่ผ่านมาเป็นการมุ่งเน้นการจับกุมบุคคลและยึดตัวยาเสพติดเท่านั้น แต่ไม่ได้ขยายผลเรื่องเส้นทางการเงินและทรัพย์สินซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญ (ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และนิธมน รัตนรัตน์, 2561)

นอกจากนี้ ในทางปฏิบัติ พบว่า การดำเนินคดีความผิดฐานสมคบกับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติด มาตรการให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปราม และการนำมาตราการริบทรัพย์สินมาใช้กับผู้กระทำความผิดในคดียาเสพติดนั้นยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากการจับกุมผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดีความผิดฐานสมคบมักจะไม่ได้จับกุมพร้อมกับผู้ต้องหาหรือจำเลยในคดียาเสพติดหลัก แต่เป็นการจับกุมภายหลังการสืบสวนขยายผลของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ซึ่งเจ้าหน้าที่ตำรวจทั้งฝ่ายสืบสวนและฝ่ายสอบสวนยังไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานประกอบสำนวนการสอบสวนเพื่อพิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาหรือจำเลยได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการนำมาตราการริบทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดมาใช้ พบว่า เจ้าหน้าที่ตำรวจไม่สามารถรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อใช้ในการพิสูจน์ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดให้เพียงพอกับมูลค่าของทรัพย์สินที่จะต้องริบตามมูลค่าได้ เนื่องจากเจ้าหน้าที่ตำรวจที่ปฏิบัติหน้าที่สืบสวนจับกุมคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในบางหน่วยยังไม่มีความชำนาญหรือความเชี่ยวชาญมากพอ ขาดอุปกรณ์หรือเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยที่จะนำมาใช้ในการสืบสวน อีกทั้งพนักงานสอบสวนซึ่งทำสำนวนคดีก็ขาดความรู้ความชำนาญในงานสืบสวนและขาดการบูรณาการในการทำงานร่วมกัน

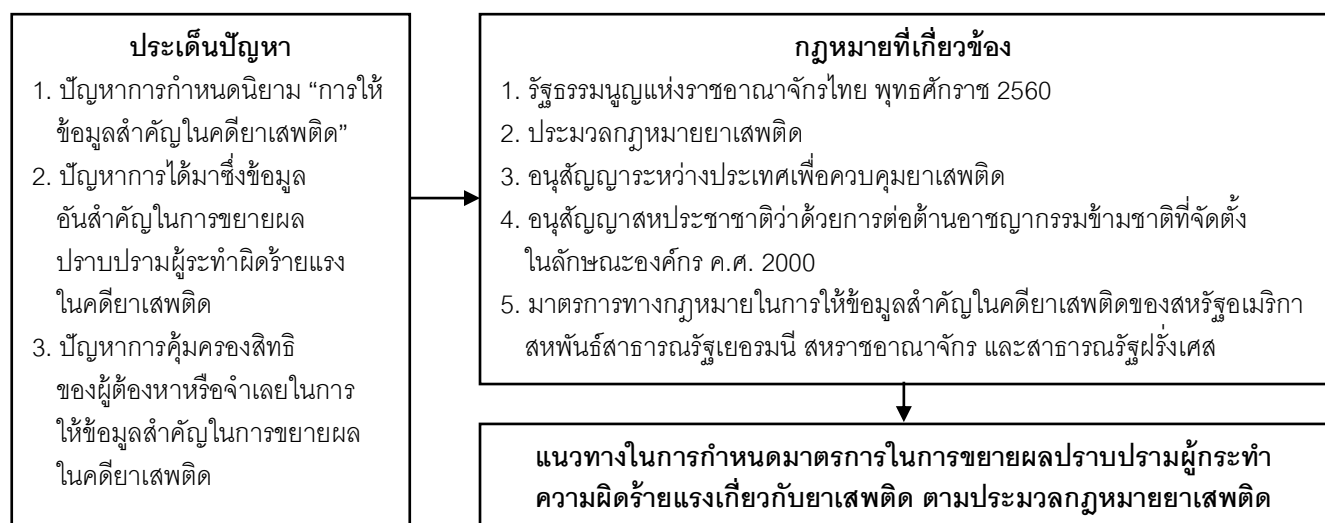
จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางหรือวิธีการรวบรวมพยานหลักฐานที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้ในการขยายผลเพื่อพิสูจน์ความผิดฐานสมคบและพิสูจน์ทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดให้เพียงพอกับมูลค่าของทรัพย์สินที่ต้องริบตามมูลคดี เพื่อที่จะสามารถดำเนินคดีกับผู้เกี่ยวข้องในการค้ายาเสพติดโดยเฉพาะผู้ค้ายาเสพติดรายใหญ่ได้ ซึ่งจะเป็นการตัดวงจรเครือข่ายผู้ค้ายาเสพติด รวมทั้งการคุ้มครองสิทธิของผู้ให้ข้อมูลสำคัญอันจะส่งผลให้การปราบปรามยาเสพติดสัมฤทธิ์ผลอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายมาตรการขยายผลในการพิสูจน์ความผิดฐานสมคบและมาตรการตรวจยึดทรัพย์สินในการปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดในประเทศไทย
2. เพื่อให้ได้แนวทางมาตรการทางกฎหมาย ตลอดจนข้อเสนอแนะที่มีประสิทธิภาพในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

กรอบแนวความคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดการควบคุมอาชญากรรม แนวคิดองค์การอาชญากรรมยาเสพติด แนวคิดเกี่ยวกับความผิดฐานสมคบ หลักการต่อรองคำรับสารภาพ การแสวงหาพยานหลักฐานโดยเจ้าหน้าที่รัฐ และหลักการขยายผลปราบปรามองค์การอาชญากรรมยาเสพติดของสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และประเทศไทย และจากการศึกษาของ ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์. (2536), ยุทธนา ไสวสุวรรณวงศ์ (2543), อรรถพล ลิขิตจิตถะ, ณรงค์ รัตนานุกูล และคมกริช หาญไชย (2548), อุทัย อาทิวะ (2554, 2561), ปณณวิช ประจวบลาภ (2556), พชร บุญสวัสดิ์ และรุ่ง ศรีสมวงษ์ (2565), Hilger (2001) ผู้วิจัยสามารถสรุปและกำหนดประเด็นปัญหาในการวิจัย ได้ดังนี้ (1) ปัญหาการกำหนดนิยาม “การให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด” (2) ปัญหาการได้มาซึ่งข้อมูลอันสำคัญในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติด และ (3) ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติด ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวความคิดในการวิจัย ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวความคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research) โดยการวิจัยเอกสาร (documentary research) การสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (key informants) ใช้วิธีการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้เสีย (stakeholders) แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ ละ 4 คน จำนวน 20 คน ครอบคลุมกลุ่มผู้ให้ข้อมูลภาครัฐและนักวิชาการด้านกฎหมาย และการอภิปรายกลุ่มสนทนาแบบเจาะจง (focus group discussion) จำนวน 6 คน มีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

1. การวิจัยเอกสารได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ประมวลกฎหมายยาเสพติด อนุสัญญาระหว่างประเทศเพื่อควบคุมยาเสพติด อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านอาชญากรรมข้ามชาติที่จัดตั้งในลักษณะองค์กร ค.ศ. 2000 มาตรการทางกฎหมายในการให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติดของสหรัฐอเมริกา สหพันธสาธารณรัฐเยอรมนี สหราชอาณาจักร และสาธารณรัฐฝรั่งเศส
2. การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้คัดเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย และมีประสบการณ์ในขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ได้แก่ ผู้พิพากษา พนักงานอัยการ ทนายความ เจ้าพนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด เจ้าหน้าที่ตำรวจ นักวิชาการ และนักสิทธิมนุษยชน
3. การอภิปรายกลุ่มสนทนาแบบเจาะจงกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับมาตรการทางกฎหมายในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด จำนวน 6 คน
4. การตรวจสอบข้อข้อมูล ผู้วิจัยใช้วิธีการตรวจสอบข้อข้อมูลสามเส้า (data triangulation) จากแหล่งที่มา 3 แหล่ง ได้แก่ การวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการอภิปรายกลุ่มสนทนาแบบเจาะจง แล้วนำผลการวิจัยที่ได้รับตรวจสอบซึ่งกันและกันเพื่อพิสูจน์ว่าข้อมูลที่ได้มานั้นถูกต้องเพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก และการอภิปรายกลุ่มสนทนาแบบเจาะจง ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา (content analysis) เกี่ยวกับมาตรการทางกฎหมายในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด แล้วนำเสนอผลการวิจัยและข้อเสนอแนะต่อไป

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พบว่า

1. ปัญหาการกำหนดนิยาม “การให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด”

มาตรการส่งเสริมให้ผู้กระทำความผิดให้ข้อมูลหรือให้ความช่วยเหลือแก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย ถือได้ว่าเป็นวิธีในการรวบรวมพยานหลักฐานในการปราบปรามรูปแบบองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดวิธีหนึ่ง โดยกำหนดมาตรการการให้ข้อมูลสำคัญเป็นลักษณะการให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยให้เบาะแส หรือนำพา หรือเป็นผู้ร่วมให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่นำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดในกลุ่มเครือข่ายหรือผู้อยู่เบื้องหลังตัวการสำคัญในขบวนการการค้ายาเสพติด ซึ่งเป็นลักษณะวิธีการต่อรองคำรับสารภาพ (plea bargaining) เป็นข้อตกลงทางกฎหมายในการใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาคำรับสารภาพของผู้ต้องหาหรือจำเลย เพื่อประโยชน์ในการที่ศาลจะพิจารณาลงโทษน้อยกว่าโทษที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนดไว้ หลักการต่อรองคำรับสารภาพจึงเป็นเครื่องมือนำไปสู่การได้มาซึ่งพยานหลักฐานในดำเนินคดีหรือการออกหมายจับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์กรอาชญากรรมยาเสพติด โดยการใช้อำนาจการแสวงหาพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รัฐ โดยประเทศไทยได้นำมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนด มาตรา 153 เพื่อใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติด แต่การให้ข้อมูลสำคัญจำเป็นต้องกำหนดนิยามเพื่อให้เกิดความชัดเจนในตีความหมาย รวมถึงการกำหนดขอบเขตบังคับใช้กฎหมาย นอกจากนี้ การให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผล

ยึดเงินหรือทรัพย์สินผู้ค้ายาเสพติดของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการให้เบาะแสหรือข้อมูลการปิดบังอำพราง ยักย้าย ถ่ายเทเงินหรือทรัพย์สินของกลุ่มผู้ค้ายาเสพติด หากสามารถนำมาใช้ต่อรองกับประโยชน์ในการที่ศาลจะพิจารณาลงโทษน้อยกว่าโทษที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนดไว้จะสามารถตัดวงจรผู้ค้ายาเสพติดได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เนื่องจากการยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่ได้มีการบัญญัติคำนิยามไว้เพื่อกำหนดขอบเขตชัดเจนแน่นอนในการบังคับใช้มาตรการนี้ รวมถึงการให้ข้อมูลช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ในการขยายผลยึดทรัพย์สินไว้ จึงจำเป็นต้องกำหนดนิยามให้ชัดเจนและครอบคลุมไปถึงการยึดทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายยาเสพติด

2. ปัญหาการได้มาซึ่งข้อมูลอันสำคัญในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติด

ลักษณะของการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 บทบัญญัติดังกล่าวไม่ได้มีการกำหนดรูปแบบ วิธีการ ลักษณะที่ชัดเจนในการกำหนดวิธีการได้มาซึ่งจะเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติด เพื่อให้ผู้ต้องหาหรือจำเลยมิให้ถูกเจ้าหน้าที่รัฐละเลยข้อกฎหมายที่เป็นคุณประโยชน์แก่ผู้กระทำความผิดหรือจำเลยได้ทราบ โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

2.1 ชั้นจับกุม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาและประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนดให้เจ้าหน้าที่รัฐมีอำนาจแสวงหาพยานหลักฐานในคดียาเสพติด ในทางปฏิบัติเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อมีการจับกุมผู้กระทำความผิดจะต้องมีการดำเนินการจัดทำบันทึกจับกุม ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 84 วรรคแรก (1) โดยจะต้องมีการแจ้งข้อกล่าวหาและรายละเอียดเกี่ยวกับเหตุแห่งการจับกุมให้ผู้ถูกจับทราบ ถ้ามีหมายจับให้แจ้งแก่ผู้ถูกจับทราบและอ่านให้ฟัง และมอบสำเนาบันทึกการจับแก่ผู้ถูกจับ แต่สำหรับการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 ไม่ถูกบังคับให้ปรากฏในบันทึกจับกุมหรือทำบันทึกแบบซักถามขยายผลอย่างชัดเจน ทำให้ไม่มีรูปแบบการจัดเก็บข้อมูลที่น่าเชื่อถือ และอาจเป็นช่องว่างในการแสวงหาประโยชน์ในการทำพยานหลักฐานอันเป็นเท็จเพื่อประโยชน์ในการให้ศาลพิจารณากำหนดบทลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดได้ นอกจากนี้ก่อนถามคำให้การในชั้นจับกุมผู้จับกุมต้องแจ้งให้ผู้ถูกจับทราบ ว่า หากผู้ถูกจับให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ของรัฐในการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลผู้ร่วมกระทำความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ศาลจะลงโทษผู้กระทำความผิดที่ได้ให้ข้อมูลสำคัญความผิด และเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามในการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดน้อยกว่าอัตราโทษที่ประมวลกฎหมายยาเสพติดกำหนดไว้สำหรับความผิดนั้นเพียงใดก็ได้ ทั้งนี้ สำหรับข้อมูลพฤติการณ์ข้อเท็จจริงในบันทึกจับกุมและบันทึกซักถามขยายผล หากมีการจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบแล้วสามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเครือข่ายยาเสพติดรายสำคัญ เป็นระบบศูนย์กลางในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศ เพื่อเป็นข้อมูลที่นำมาตรวจสอบประมวลผลใช้วิเคราะห์สำหรับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการปราบปรามยาเสพติด และกำหนดแผนเชิงนโยบายในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศไทย แต่ในปัจจุบันการจัดเก็บบันทึกจับกุมและบันทึกซักถามขยายผลไม่มีการจัดเก็บในระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่เป็นศูนย์กลาง โดยมีการจัดเก็บเฉพาะระบบฐานข้อมูลสารสนเทศแต่ละหน่วยงานที่ปฏิบัติ ไม่มีหน่วยงานที่รับผิดชอบบูรณาการความร่วมมือหรือมีการจัดเก็บข้อมูลในระบบปฏิบัติการเป็นแบบเดียวกันทุกหน่วยงาน

2.2 ชั้นสอบสวน

พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่สอบสวนในเขตท้องที่รับผิดชอบ โดยการรวบรวมพยานหลักฐานของพนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 131 และการดำเนินการทั้งหลายตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความผิดที่ได้กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงแห่งคดีหรือพิสูจน์ความผิดและเพื่อเอาตัวผู้กระทำความผิดมาฟ้องลงโทษตามกฎหมาย ซึ่งในชั้นพนักงานสอบสวนในการรับตัวผู้ต้องหาจากผู้จับกุมจะต้องดำเนินการแจ้งข้อเท็จจริงและข้อกล่าวหาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา 134 ตามฐานความผิดที่ถูกกล่าวหาเกี่ยวกับคดียาเสพติด และแจ้งสิทธิผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน ให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา แต่สำหรับการ

แจ้งให้ทราบถึงประโยชน์ที่ผู้ต้องหาอาจได้รับจากการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติดนั้นไม่มีบทบัญญัติให้เป็นแนวทางปฏิบัติในชั้นสอบสวนที่คุ้มครองประโยชน์ผู้ต้องหาให้ชัดเจน คุ้มครองประโยชน์ส่วนได้เสียหากผู้ต้องหาได้ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และเพื่อที่จะสามารถให้พนักงานสอบสวนดำเนินการสอบสวน รวบรวมพยานหลักฐานเป็นไปโดยความยุติธรรม เปิดโอกาสให้ผู้ต้องหาได้ตัดสินใจคิดทบทวนถึงประโยชน์ที่จะได้ในการพิจารณาคดีอาจจะได้รับโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดไว้เพียงใดก็ได้ จึงต้องกำหนดให้เป็นหน้าที่ของพนักงานสอบสวนที่ต้องควรแจ้งให้ผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติดได้ทราบถึงสิทธิประโยชน์การให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติด เพื่อจะได้ดำเนินการสอบปากคำในฐานะผู้ต้องหาในชั้นสอบสวน หากรวบรวมพยานหลักฐานเพียงพอรับฟังได้ก็สามารถขออนุมัติหมายจับจากศาลได้ หากยังไม่ปรากฏแน่ชัดก็ให้นำข้อมูลดังกล่าวจัดทำบันทึกข้อความรายงานการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลสอบปากคำผู้ต้องหาในคดียาเสพติดต่อผู้บังคับบัญชาทราบ เพื่อจะประสานข้อมูลดังกล่าวไปยังหน่วยงานสืบสวนดำเนินการเป็นข้อมูลในการสืบสวน แสวงหาพยานหลักฐาน จับกุม และสำนักงานปราบปรามยาเสพติดเพื่อจัดเก็บข้อมูลใช้สำหรับการวิเคราะห์ กำหนดแนวทางเชิงนโยบายในการปราบปรามยาเสพติดต่อไป

2.3 ชั้นพนักงานอัยการ

ในการตรวจสอบข้อเท็จจริงก่อนมีการสั่งความเห็นทางคดีของพนักงานอัยการ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 กำหนดให้พนักงานอัยการระบุในคำฟ้องหรือยื่นคำร้องในภายหลังต่อศาลได้ เป็นวิธีการตีกรอบแนวทางอย่างแคบในการนำเสนอการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด โดยยังมีขั้นตอนกระบวนการขอความเป็นธรรมในชั้นพนักงานอัยการ โดยทำเป็นหนังสือพร้อมระบุเหตุผล เช่นนี้ย่อมเป็นแนวทางอีกทางเนื่องจากพนักงานอัยการเป็นผู้ปฏิบัติในหน่วยงานกระบวนการยุติธรรมหน่วยงานหนึ่ง การรวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ โดยหากสำนวนคดียังไม่มีคำสั่งฟ้องต่อศาลก็ยังคงเป็นดุลพินิจอำนาจของพนักงานอัยการในการตรวจสอบข้อเท็จจริง เพื่อที่จะรวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ในสำนวนก่อนพิจารณามีความเห็นสั่งสำนวนคดี หรือหากมีเหตุจำเป็นเร่งด่วนต้องสั่งสำนวนคดีไปก่อนครบกำหนดฝากขัง พนักงานอัยการก็มีอำนาจประสานแจ้งข้อเท็จจริงที่เป็นการให้ข้อมูลสำคัญที่ได้จากการร้องขอความเป็นธรรมประสานไปยังหน่วยงานที่เป็นผู้รับผิดชอบสำนวนคดี เพื่อดำเนินการส่วนที่เกี่ยวข้องและรายงานติดตามผล หากมีผลในการติดตามจับกุมจากการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหาหรือจำเลย ก็ย่อมขอแก้ไขเพิ่มเติมคำฟ้องหรือยื่นคำร้องประกอบหลักฐานเพื่อให้ศาลทำการไต่สวนเพิ่มเติมให้ได้ความชัดเจนและเกิดความยุติธรรมแก่จำเลย ซึ่งในปัจจุบันประมวลกฎหมายยาเสพติดไม่มีบทบัญญัติที่เกี่ยวกับการรวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้เป็นการเฉพาะ การรวบรวมข้อเท็จจริงที่เป็นการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงยังไม่ได้มีการแก้ไขให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาในทางปฏิบัติ

2.4 ชั้นพิจารณาของศาล

การให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในชั้นพิจารณาของศาล ประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 กำหนดมาตรการในการบรรเทาโทษให้แก่ผู้กระทำความผิดที่ให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ในการให้อำนาจศาลพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดน้อยกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดไว้สำหรับความผิดที่ผู้ต้องหาได้กระทำได้ หากศาลเห็นว่าผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดต่อพนักงานฝ่ายปกครอง ตำรวจ หรือพนักงานสอบสวน ดังนั้น ข้อเท็จจริงในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจะต้องมาจากการเสนอโดยฝ่ายโจทก์หรือฝ่ายจำเลยในชั้นพิจารณาคดี ซึ่งศาล

จะต้องพิจารณาและคำนึงถึงประโยชน์สาธารณะที่เกิดขึ้นในการปราบปรามเครือข่ายค้ายาเสพติดของผู้กระทำความผิด โดยต้องพิจารณาหรือข้อมูลสำคัญที่ได้มานั้นว่าเป็นข้อมูลสำคัญหรือไม่ และนำไปสู่การจับกุมผู้ร่วมกระทำความผิดที่เป็นเครือข่ายองค์กรอาชญากรรมยาเสพติดและสามารถตรวจยึดยาเสพติดเป็นจำนวนมากกว่า ศาลก็จะนำเอาข้อเท็จจริงที่ได้จากการไต่สวนพยานบุคคลและตรวจสอบพยานเอกสารเพื่อนำไปสู่การพิจารณาได้รับการบรรเทาโทษ โดยการลงโทษต่ำกว่าที่อัตราโทษขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งจะพิจารณาจากสัดส่วน คุณค่าของการให้ข้อมูลสำคัญ การก่อให้เกิดผลในการปราบปรามยาเสพติดประกอบการพิจารณา

สำหรับในกรณีการพิจารณาคดียาเสพติดที่เป็นผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดจะไม่ได้ได้รับการประกันตัว การเสนอข้อเท็จจริงในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด จึงไม่ควรกำหนดไว้เฉพาะคู่ความในคดีเท่านั้นและไม่ควรจำกัดให้คู่ความเป็นผู้เสนอข้อเท็จจริงต่อศาลเท่านั้น ควรให้หมายถึงผู้มีส่วนได้เสียกับจำเลย เช่น บุคคลที่มีความสัมพันธ์ เครือญาติ บิดามารดา พี่น้อง ภรรยา หรือบุตร ที่จะมีสิทธิในการเสนอคำร้องพร้อมพยานหลักฐานเพื่อแสดงต่อศาลให้พิจารณาตรวจสอบว่าข้อมูลใดเป็นการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหรือไม่

3. ปัญหาการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาหรือจำเลยในการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติด

กระบวนการยุติธรรมในชั้นจับกุม ชั้นสอบสวน ชั้นพนักงานอัยการ และชั้นพิจารณาคดีของศาลเป็นการดำเนินคดีทางอาญาในระบบกล่าวหาโดยทั่วไปและในคดีความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเป็นการดำเนินคดีในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาของประเทศไทย รวมทั้งหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับในขณะถูกจับกุม หรือสิทธิของผู้ต้องหาในชั้นสอบสวนเพื่อเป็นหลักประกันคุ้มครองผู้ถูกจับ หรือผู้ต้องหาได้รับการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และในชั้นศาลจำเลยต้องมีการตรวจสอบคุ้มครองสิทธิจำเลยตามกฎหมายอีกครั้งหนึ่ง สำหรับกระบวนการขั้นตอนในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด มิได้กำหนดคุ้มครองเป็นสิทธิที่ต้องปฏิบัติต่อผู้ถูกจับผู้ต้องหา หรือจำเลย เป็นเพียงแนวปฏิบัติในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่รัฐในการแจ้งข้อกฎหมาย ประโยชน์ในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในเงื่อนไขที่ศาลจะให้ดุลยพินิจพิจารณาพิพากษาลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดสำหรับความผิดที่ได้กระทำนั้น เช่นนี้จึงควรกำหนดบทบัญญัติในการคุ้มครองสิทธิผู้กระทำความผิดหรือจำเลยโดยกำหนดให้มีการแจ้งสิทธิการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 โดยแยกพิจารณาได้ดังนี้

3.1 ชั้นจับกุม

การจับกุมเป็นการควบคุมตัวผู้กระทำความผิดเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา สำหรับคดีอาญาโดยทั่วไปประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาได้กำหนดสิทธิของผู้ถูกจับในชั้นเจ้าพนักงานต้องปฏิบัติต่อผู้ถูกจับโดยชัดเจนแล้ว แต่สำหรับในคดียาเสพติดมาตรการดำเนินการแจ้งข้อกฎหมายอันเป็นประโยชน์ในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 กำหนดให้เป็นเหตุบรรเทาส่วนลดโทษแก่ผู้กระทำความผิดให้สามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ในชั้นพิจารณาคดีของศาล จึงไม่ได้กำหนดเป็นสิทธิของผู้ถูกจับในคดียาเสพติดที่เจ้าพนักงานต้องบังคับบันทึกลงในรายละเอียดเอกสารบันทึกจับกุม หรือหากในบางกรณีผู้ถูกจับได้ให้ความร่วมมือนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดรายอื่น แต่เมื่อเจ้าพนักงานผู้จับกุมกับมิได้บันทึกรายละเอียดดังกล่าวไว้โดยชัดแจ้ง หรือละเลยไม่บันทึกเหตุดังกล่าวทำให้ผู้ถูกจับเสียสิทธิข้อกฎหมายประโยชน์ที่จะรับการพิจารณาจากศาลลงโทษน้อยกว่าที่กฎหมายกำหนดเพียงได้ก็ได้อันนี้ การกำหนดสิทธิในการแจ้งข้อกฎหมายอันเป็นประโยชน์ในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจึงเป็นการคุ้มครองสิทธิของผู้ถูกจับในคดียาเสพติดให้เกิดความเป็นธรรม และเพื่อป้องกันเพื่อมิให้เจ้าหน้าที่รัฐละเลยไม่ดำเนินการบันทึกรายละเอียดข้อเท็จจริงหากมีการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในชั้นจับกุม และบันทึกการซักถามขยายผลเพื่อเป็นพยานหลักฐานที่ยืนยันว่าผู้กระทำความผิดมีการให้ข้อมูลสำคัญหรือไม่ หากไม่ปรากฏก็ควรบันทึกเหตุอันไว้เป็น

หลักฐาน เพื่อเป็นแนวกำหนดการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐแสวงหาประโยชน์ในการทำบันทึกเหตุดังกล่าวย้อนหลังทำให้เกิดเป็นแนวทางในการปฏิบัติอย่างชัดเจน

3.2 ขั้นสอบสวน

ขั้นตอนการดำเนินคดีในขั้นสอบสวน ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนให้แก่พนักงานสอบสวนไว้โดยเฉพาะ พนักงานสอบสวนจึงมีบทบาทที่สำคัญให้การสร้างกลไกในการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาในคดีอาญาเสียเปรียบร้ายแรงภายใต้ขอบเขตอำนาจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อพิจารณาความเห็นทางสำนวนคดีต่อพนักงานอัยการ ซึ่งการกำหนดแนวทางการแจ้งเพื่อให้พนักงานสอบสวนดำเนินการแจ้งข้อกฎหมาย ประโยชน์ในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก่อนทำการสอบคำให้การผู้ต้องหา ในบัญญัติตามประมวลกฎหมายยาเสพติด เพื่อให้เกิดการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหาคดียาเสพติดและมีการดำเนินการที่เป็นเอกสารลายลักษณ์อักษรที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย โดยให้การแจ้งข้อกฎหมายประโยชน์ในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ก่อนทำการสอบคำให้การผู้ต้องหา และหากผู้ต้องหาไม่มีความประสงค์ให้การโดยสมัครใจให้สอบคำให้การโดยละเอียดที่เกี่ยวข้องทั้งบุคคล สิ่งของ เครื่องมือ เครื่องใช้ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการขยายผลจับกุมหรือยึดทรัพย์สินของกลุ่มเครือข่ายยาเสพติด และให้ทำบันทึกข้อความรายงานผู้บังคับบัญชา ให้เจ้าหน้าที่ฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการและติดตามการสืบสวนขยายผลให้ทราบตามขั้นตอน เพื่อมิให้เกิดข้อสงสัยถึงข้อเท็จจริงที่ได้มาซึ่งข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในการขยายผลปราบปรามยาเสพติดอย่างที่ผ่านมา

3.3 ขั้นพนักงานอัยการ

การพิจารณาสำนวนคดีของพนักงานอัยการในการใช้อำนาจตามกฎหมายและเป็นดุลยพินิจในการสั่งความเห็นทางคดีตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา สำหรับการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หากพบว่าผู้ต้องหาได้ให้ข้อเท็จจริงต่อเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม พนักงานสอบสวน พนักงานอัยการมีอำนาจดำเนินการสั่งการตามอำนาจหน้าที่เพื่อให้ได้ความจริงสำหรับในส่วนข้อมูลสำคัญที่ผู้ต้องหาได้ให้ไว้ต่อเจ้าหน้าที่ชุดจับกุมหรือพนักงานสอบสวนเพื่อให้ทราบถึงข้อเท็จจริง อันจะทำให้พนักงานอัยการสามารถดำเนินการเพิ่มเติมข้อเท็จจริงสำหรับข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดที่ผู้ต้องหาได้ให้คำให้การไว้ แม้จะยังไม่สามารถจับกุมตัวหรือออกหมายจับได้ในขณะฟ้องคดีต่อศาล และสำหรับกรณีนี้ผู้ต้องหา ทนายความ ผู้ต้องหา หรือผู้มีส่วนได้เสียกับผู้ต้องหาหนังสือเสนอต่อพนักงานอัยการเพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ประสานสอบถามติดตามความคืบหน้าไปยังเจ้าหน้าที่ผู้จับกุม หรือสั่งการไปยังพนักงานสอบสวนสอบสวนเพิ่มเติมผู้จับกุม หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ความชัดเจนในการขยายผลในคดียาเสพติดในการเร่งรัดการดำเนินการสืบสวนสอบสวนจากการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดของผู้ต้องหา ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 ว่าในชั้นจับกุมมีการแจ้งให้ทราบถึงประโยชน์ในการขยายผลในคดียาเสพติด ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 หรือไม่ และในขั้นสอบสวนได้สอบปากคำผู้ต้องหาในการขยายผลในคดียาเสพติดหรือไม่ หากพบว่ามีให้ทำการสอบสวนเพิ่มเติมส่งให้พนักงานอัยการพิจารณาสำนวนคดีต่อไป นอกจากนี้ หากความปรากฏว่าผู้ต้องหา หรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องมีหนังสือหรือร้องด้วยวาจาขอความเป็นธรรมที่ผู้ต้องหาหรือบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องสมัครใจยินยอมให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติดและทรัพย์สิน ให้มีอำนาจให้การประสานแจ้งไปยังผู้จับกุมดำเนินการตามความประสงค์ของผู้สมัครใจให้ข้อมูลแล้วรายงานผลให้ทราบ หากมีการจับกุมหรือออกหมายจับได้ในภายหลังผู้ต้องหาจะได้ไม่กระทบสิทธิในการได้รับการบรรเทาโทษในชั้นพิจารณาของศาล

3.4 ขั้นพิจารณาของศาล

สำหรับคดียาเสพติดที่มีความร้ายแรงนั้น ในการดำเนินกระบวนการพิจารณาคดีในชั้นศาลจะมีการคุ้มครองสิทธิของจำเลยก่อนการสืบพยาน โดยศาลจะกำหนดนัดวันเพื่อคุ้มครองสิทธิแก่จำเลยและนัดสอบคำให้การ ในกรณีที่จำเลย

ประสงค์ให้การรับสารภาพในคดีที่มีอัตราโทษจำคุกขั้นต่ำไม่เกิน 5 ปี ศาลย่อมสามารถจะพิพากษาลงโทษจำเลยได้โดยไม่ต้องสืบพยาน ในลักษณะเช่นนี้สิทธิในการที่จำเลยได้รับทราบถึงประโยชน์ในการให้ข้อมูลสำคัญคดียาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติดนั้น จำเลยย่อมไม่มีโอกาสที่จะสามารถทราบและเข้าใจถึงประโยชน์ในการให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาความอาญา พ.ศ. 2550 ก็มิได้กำหนดให้เป็นสิทธิคุ้มครองจำเลยในคดีอาญาแต่อย่างใด จำเลยย่อมไม่สามารถแถลงข้อเท็จจริงแห่งคดีและแจ้งต่อศาลให้ทราบหากกรณีจำเลยให้ข้อมูลสำคัญอันเป็นประโยชน์ในการปราบปรามกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ เช่นนี้ ศาลย่อมใช้อำนาจในการสั่งให้พนักงานคุมประพฤติสืบเสาะข้อเท็จจริงแห่งคดีเพื่อนำมาประกอบการพิจารณาลงโทษจำเลยและเพื่อดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงดังจำเลยได้แถลงต่อศาล อันเป็นการดำรงไว้เพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรม นอกจากนี้ สำหรับในกระบวนการพิจารณาความในคดีอาญา การกำหนดแนวทางเพื่อคุ้มครองสิทธิจำเลยในชั้นพิจารณาในการดำเนินการแจ้งข้อกฎหมาย ประโยชน์ในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ภายหลังเมื่อศาลได้ถามคำให้การจำเลยแล้วหากจำเลยประสงค์ให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดีอาญา ให้ศาลบันทึกถ้อยคำพร้อมกับประสานไปยังพนักงานอัยการ หรือเรียกผู้จับกุม พนักงานสอบสวนมาสอบถามเพื่อให้ได้ความจริง หากข้อมูลสำคัญที่จำเลยให้ไว้สามารถขยายผลนำไปสู่การจับกุมผู้กระทำความผิดรายอื่น ศาลย่อมนำเหตุผลบรรเทาโทษ ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153 กำหนดโทษน้อยกว่าไว้ได้

การอภิปรายผล

การวิจัยเรื่องมาตรการทางกฎหมายในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงเกี่ยวกับยาเสพติดตามประมวลกฎหมายยาเสพติด พบว่า ประเทศไทยได้นำหลักการต่อรองคำรับสารภาพมาใช้เป็นเครื่องมือนำไปสู่การได้มาซึ่งพยานหลักฐานในดำเนินคดีหรือการออกหมายจับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในองค์การอาชญากรรมยาเสพติด โดยการใช้อำนาจการแสวงหาพยานหลักฐานตามอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าที่รัฐมาบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายยาเสพติด กำหนดไว้ในมาตรา 153 เพื่อใช้ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดีอาญา สอดคล้องกับ อรรถพล ลิขิตจิตถะ และคนอื่น ๆ (2548) ที่พบว่า สหรัฐอเมริกาใช้หลักการต่อรองการรับสารภาพมาใช้กระบวนการพิจารณาความอาญา โดยกำหนดไว้ในกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา Federal Rules of Criminal Procedure Rule 11 Pleas (e) เป็นหลักในการดำเนินการและพิจารณาการต่อรองคำรับสารภาพ โดย American Bar Association กำหนดการต่อรองคำรับสารภาพไว้ว่าจะต้องประกอบด้วยสาระสำคัญ 3 ประการ คือ (1) การยอมรับคำให้การรับสารภาพในความผิดใหม่ที่เกิดจากการต่อรองคำรับสารภาพที่มีเหตุผลสมควรอันเกี่ยวกับผลที่จำเลยยอมให้การรับสารภาพในความผิดที่มีโทษน้อยกว่าข้อหาเดิม (2) ต้องมีการสั่งฟ้องในความผิดอื่นหรือข้อหาอื่นที่ค้างอยู่ในคดี และ (3) เนื้อหาสาระของคำพิพากษาต้องระบุให้ชัดเจนถึงโทษ สอดคล้องกับ อุทัย อาทิวราห์ (2554) ที่พบว่า สาธารณรัฐฝรั่งเศสมีการนำหลักการการทำความตกลงทางอาญา (composition pénale) ซึ่งมีความคล้ายคลึงกับการต่อรองคำรับสารภาพ โดยพนักงานอัยการสามารถใช้ดุลยพินิจทำความตกลงกับผู้ต้องหาในความผิดบางประเภท เรียกว่า “การฟ้องคดีที่มีการรับสารภาพก่อนฟ้อง (CRPC)” ใช้ได้เฉพาะคดีที่มีความผิดอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 5 ปี สอดคล้องกับ พชร บุญสวัสดิ์ และรุ่ง ศรีสมวงษ์ (2565) ที่พบว่า สหราชอาณาจักรกำหนดเหตุผลโทษที่เกิดจากการให้ความร่วมมือแก่เจ้าหน้าที่ตำรวจ (cooperation with the police) เกิดจากแนวคำวินิจฉัยคดีในคำพิพากษากรณีจำเลยถูกจับและให้การเป็นประโยชน์แก่เจ้าหน้าที่ทำให้ขยายผลไปยังผู้กระทำความผิดอื่น เป็นการให้ความร่วมมือกับเจ้าหน้าที่ตำรวจตามหลักปฏิบัติของศาลสหราชอาณาจักร และสอดคล้องกับ Hilger (2001) ที่พบว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดให้ศาลสามารถลดโทษน้อยกว่าอัตราโทษที่กฎหมายกำหนดได้ในกรณีผู้กระทำความผิดได้มาให้ข้อมูลข่าวสารแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและรัฐได้ประโยชน์จากการให้ข้อมูลดังกล่าว โดยศาลสามารถใช้ดุลพินิจลดโทษหรือยกเว้นโทษ หากผู้กระทำความผิด (1) ด้วยความสมัครใจเปิดเผยความรู้ที่เป็นการสนับสนุนอันสำคัญที่จะทำให้ความผิดที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการกระทำความผิดนั้นได้รับการเปิดเผยออกมา และ (2) ด้วยความสมัครใจเปิดเผยความรู้ของผู้กระทำความผิดแก่หน่วยงานที่

บังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ซึ่งตนได้รับรู้มาถึงแผนการดังกล่าวที่ยังอยู่ในช่วงเวลาที่สามารถขัดขวางการกระทำความผิดดังกล่าวได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในปัญหาการกำหนดนิยาม “การให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด” ให้ชัดเจนและมีความสอดคล้องเหมาะสมกับนโยบายปราบปรามยาเสพติด

ควรกำหนดนิยามความหมายขึ้นให้ชัดเจนถึงความขอบเขตการบังคับใช้มาตรการปราบปรามให้ครอบคลุมทั้งคดียาเสพติดร้ายแรงและการยึดทรัพย์สิน โดยกำหนดนิยามความหมาย ดังนี้

“การให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด” หมายถึง ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดร้ายแรงผู้ใดให้ถ้อยคำ เอกสาร หรือข้อมูลข่าวสารอื่นใด ซึ่งส่งทางไปรษณีย์ โทรศัพท์ โทรสาร คอมพิวเตอร์ เครื่องมือหรืออุปกรณ์ในการสื่อสาร สื่ออิเล็กทรอนิกส์ หรือสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศใด ถูกใช้หรืออาจถูกใช้เพื่อเป็นพยานหลักฐานที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และให้รวมถึงการยึดทรัพย์สินที่ได้จากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2. ข้อเสนอแนะในปัญหาการได้มาซึ่งข้อมูลอันสำคัญในการขยายผลปราบปรามผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติด

2.1 ขั้นจับกุม

ควรบัญญัติให้ผู้จับกุมทำแบบบันทึกจับกุมและบันทึกซักถามขยายผลที่มีลักษณะเฉพาะคดียาเสพติดตามที่ระเบียบคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดประกาศกำหนดไว้ในราชกิจจานุเบกษา

2.2 ขั้นสอบสวน

ควรบัญญัติให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกฎหมายที่เป็นคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติดในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในชั้นสอบสวน

2.3 ขั้นพนักงานอัยการ

ควรบัญญัติให้พนักงานอัยการพิจารณาสั่งการผู้จับกุม พนักงานสอบสวน หากมีบุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับร้องขอให้ตรวจสอบข้อเท็จจริงในกรณีเพื่อให้ได้ความชัดในข้อกฎหมายที่เป็นคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติดในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2.4 ขั้นพิจารณาของศาล

ควรบัญญัติให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกับผู้กระทำความผิดอาจเสนอคำร้องพร้อมพยานหลักฐานเพื่อแสดงต่อศาลให้ไต่สวนพิจารณาตรวจสอบว่าผู้กระทำความผิดได้ให้ข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดร้ายแรง

3. ข้อเสนอแนะในปัญหาการคุ้มครองสิทธิผู้ต้องหาหรือจำเลยในการให้ข้อมูลสำคัญในการขยายผลในคดียาเสพติด

ควรบัญญัติให้ในชั้นจับกุมกำหนดให้ผู้จับกุมระบุการแจ้งข้อกฎหมายที่เป็นคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติดในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในบันทึกจับกุม

ในชั้นสอบสวนให้พนักงานสอบสวนแจ้งข้อกฎหมายที่เป็นคุณสมบัติของผู้กระทำความผิดร้ายแรงในคดียาเสพติดในการให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการปราบปรามการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดก่อนเริ่มถามคำให้การผู้ต้องหา

เอกสารอ้างอิง

- กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2558). แผนกลยุทธ์และแผนปฏิบัติการ 4 ปี พ.ศ. 2559-2562. ผู้แต่ง.
- ต่อศักดิ์ บุรณะเรืองโรจน์. (2536). การอภิปรายทั่วไปเกี่ยวกับแนวความคิดทางด้านนโยบายเพื่อการปราบปรามองค์กรอาชญากรรม. *วารสารชัยการ*, 16(186), 55-82.
- ปณณวิช ประจวบลาภ. (2556). ดุลยพินิจของศาลในการลดโทษ: ศึกษากรณีจำเลยให้ข้อมูลสำคัญในคดียาเสพติด. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- พชร บุญสวัสดิ์ และรุ่ง ศรีสมวงษ์. (2565). ปัญหาการรวบรวมข้อมูลที่สำคัญและเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตามประมวลกฎหมายยาเสพติด มาตรา 153. ค้นจาก <https://postgrads.mfu.ac.th/wp-content/uploads/2022/12/6251601259.pdf>
- ยุทธนา ไสวสุวรรณวงศ์. (2543). วิเคราะห์เปรียบเทียบความผิดฐานสมคบ: ศึกษาเปรียบเทียบหลักกฎหมายในประเทศอังกฤษ ประเทศสหรัฐอเมริกา และไทย. *วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ศักดิ์ชัย เลิศพานิชพันธุ์ และนิธมน รัตนะรัต. (2561). การรับทรัพย์สินของผู้กระทำผิดในคดียาเสพติดกับความเป็นธรรมและมนุษยธรรม. *วารสารสังคมสงเคราะห์ศาสตร์*, 26(1), 63-94.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). รายงานผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการภายใต้ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด ปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. ผู้แต่ง.
- สำนักงานตำรวจแห่งชาติ, ศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2566). สถิติคดียาเสพติด. ผู้แต่ง.
- อรรณพ ลิขิตจิตตะ, ณรงค์ รัตนานุกูล และคมกริช หาญไชย. (2548). มาตรการส่งเสริมบุคคลให้ความช่วยเหลือหรือให้ข้อมูล แก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย: การพัฒนากฎหมายป้องกันและปราบปรามองค์กรอาชญากรรมข้ามชาติ (ระยะที่ 2). สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- อุทัย อาทิวะ. (2554). *รวมบทความกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาฝรั่งเศส*. วี. เจ. พรินตัง.
- อุทัย อาทิวะ. (2561). *หลักและทฤษฎี: ความผิดอาญาและโทษ*. วี. เจ. พรินตัง.
- Hilger, J. P. W. (2001). *Principal witness regulations to suppress organized crime in Germany*. Retrieved from https://www.unafei.or.jp/publications/pdf/RS_No58/No58_13VE_Hilger4.pdf